

DOŚTĘP DO ADWOKATA

Lista postulatów Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Naczelnej Rady Adwokackiej i Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie

Prawo do obrony stanowi jeden z fundamentów prawa do rzetelnego postępowania karnego. Z tego też powodu w Europejskim Dniu Prawnika, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Okręgowa Rada Adwokacka w Warszawie i Naczelna Rada Adwokacka pragną przedstawić postulaty, których realizacja zapewni, że krajowe regulacje dotyczące prawa do obrony będą spełniały standardy europejskie, przede wszystkim dyrektywy UE w sprawie dostępu do adwokata w postępowaniu karnym ¹ oraz dyrektywy UE o pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu karnym ².

1. Listy adwokatów dostępne w każdym komisariacie

Każdemu, przed pierwszym przesłuchaniem lub niezwłocznie po zatrzymaniu, należy zapewnić możliwość skontaktowania się z wybranym przez siebie adwokatem. W komisariatach powinna znajdować się lista adwokatów, którzy byliby tzw. adwokatami z wyboru. Lista powinna być udostępniana każdej osobie zainteresowanej.

2. Dyżury adwokackie – pomoc prawna z urzędu

Każdej osobie, wobec której zachodzi uzasadniona obawa występowania przesłanek tzw. obrony obligatoryjnej, należy zapewnić pomoc prawną z urzędu przed pierwszym przesłuchaniem lub niezwłocznie po zatrzymaniu. W tym celu należy stworzyć system dyżurów adwokackich. Koszty pomocy prawnej z urzędu ponosi Skarb Państwa.

[1] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności, która miała zostać implementowana do dnia 27 listopada 2016 r.

[2] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, która miała zostać implementowana do dnia 5 maja 2019 r.

3. Zrozumiała forma pouczeń o prawie do adwokata

Pouczenia wręczane przed pierwszym przesłuchaniem lub osobom zatrzymanym powinny być napisane prostym i przystępnym językiem, zrozumiałym dla laika bez jakiegokolwiek znajomości prawa karnego procesowego. Funkcjonariusz Policji powinien każdorazowo upewnić się, czy pouczenie zostało zrozumiane, a jeżeli nie – powinien wytłumaczyć je ustnie osobie, względem której przeprowadzane są czynności.

4. Szczegółowe odnotowanie w protokole zrzeczenia się dostępu do adwokata

Zrzeczenie się dostępu do adwokata musi być dokonane w sposób dobrowolny i jednoznaczny. Ponadto powinno zostać odnotowane w protokole wraz z opisem towarzyszących mu okoliczności. Funkcjonariusz Policji powinien prostym i zrozumiałym językiem udzielić informacji o konsekwencjach takiego zrzeczenia oraz o możliwości jego odwołania na każdym etapie postępowania.

5. Zażalenie na odmowę dostępu do adwokata

Każda sytuacja odmowy kontaktu z adwokatem osobie, względem której przeprowadzane są czynności, powinna zostać odnotowana w protokole. Odmowa dostępu do adwokata musi podlegać kontroli sądowej.

6. Bezwzględna poufność kontaktu z adwokatem

Porozumiewanie się adwokata z klientem na każdym etapie postępowania jest poufne i nie może podlegać żadnym ograniczeniom.

7. Środki naprawcze

Państwo musi zapewnić uczestnikom postępowania karnego skuteczny środek naprawczy w przypadku naruszenia ich prawa dostępu do adwokata. Takim środkiem naprawczym mógłby być np. zakaz dowodowy.

8. Nagrywanie wszystkich czynności w postępowaniu karnym

Każda czynność procesowa, stanowiąca dowód w postępowaniu karnym, powinna być nagrywana, a materiał z nagraniem powinien być należycie zabezpieczony.

